

Vurdering efter habitatbekendtgørelsen i forbindelse med ansøgning om råstofindvinding på matr.nr. 5e, 5g og 8b Borbjerg By, Borbjerg og 35d og 35e Den østlige Del, Borbjerg i Holstebro Kommune

Dato 25-08-2023

Sagsbehandler Nanna R. Lauridsen

raastoffer@ru.rm.dk

Tel. +45 9243 2117

Sagsnr. 1-50-71-23-20

A. Lovgrundlag**A.1 Natura 2000**

Før Region Midtjylland giver tilladelse til råstofindvinding efter råstoflovens¹ § 7, skal regionen i henhold til § 6, stk. 1 i habitatbekendtgørelsen² foretage en vurdering af om det ansøgte, i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter, kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt. Denne vurdering kaldes derfor en Natura 2000-væsentlighedsvurdering.

Vurderingen af om en plan eller et projekt påvirker et Natura 2000-område væsentligt er baseret på, om projektet påvirker de karakteristika og miljømæssige forhold, der kendetegner det konkrete Natura 2000-område, herunder særligt de konkret fastsatte bevaringsmålsætninger for de arter og naturtyper, der er på Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag.

Hvis regionen, i væsentlighedsvurderingen, ikke kan udelukke, at det ansøgte råstofindvindingsprojekt kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt, skal regionen foretage en nærmere konsekvensvurdering af projektets virkninger på Natura 2000-området under hensyn til bevaringsmålsætningen for det pågældende område, jf. habitatbekendtgørelsens § 6, stk. 2. Viser vurderingen, at projektet vil skade det internationale naturbeskyttelsesområdes integritet, kan Region Midtjylland ikke meddele tilladelse til det ansøgte.

¹ Lovbekendtgørelse nr. 124 af 26/1/2017 om råstoffer med senere ændringer.

² Bekendtgørelse nr. 2091 af 12/11/2021 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter med senere ændringer.

Væsentlighedsvurderingen og, hvis påkrævet, konsekvensvurderingen skal fremgå af regionens afgørelse efter råstofloven, jf. habitatbekendtgørelsens § 6, stk. 4.

Region Midtjyllands konkrete Natura 2000-væsentlighedsvurdering for det ansøgte råstofvindingsprojekt fremgår af afsnit B.

A.2 Bilag IV

Før Region Midtjylland giver tilladelse efter råstoflovens § 7, skal regionen vurdere efter habitatbekendtgørelsens § 10, om det ansøgte projekt kan beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder for dyrearter, optaget på habitatdirektivets bilag IV, eller ødelægge plantearter, også optaget på bilag IV.

Region Midtjyllands konkrete bilag IV-artsvurdering for det ansøgte råstofvindingsprojekt fremgår af afsnit C.

B. Natura 2000-væsentlighedsvurdering

Nærmeste Natura 2000-område er N41 Hjelm Hede, Flyndersø og Stubbergård Sø bestående af habitatområde H41 Hjelm Hede, Flyndersø og Stubbergård Sø og fuglebeskyttelsesområde F29 Flyndersø og Skalle Sø. Natura 2000-området er beliggende ca. 8,9 km nordøst for det ansøgte areal.

Udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området fremgår af nedenstående tabel.

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 41		
Naturtyper:	Lobellesø (3110)	Søbred med småurter (3130)
	Kransnålalge-sø (3140)	Næringsrig sø (3150)
	Brunvandet sø (3160)	Våd hede (4010)
	Tør hede (4030)	Enekrat (5130)
	Surt overdrev* (6230)	Tidvis våd eng (6410)
	Højmose* (7110)	Nedbrudt højmose (7120)
	Hængesæk (7140)	Kildevæld* (7220)
	Rigkær (7230)	Bøg på mor (9110)
	Stilkege-krat (9190)	Skovbevokset tørvemose* (91D0)
	Elle- og askeskov* (91E0)	
Arter:	Blank seglmos (6216)	Stor vandsalamander (1166)
	Odder (1355)	Damflagermus (1318)

Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. 29		
Fugle:	Fiskeørn (Y)	Rørdrum (Y)
	Rødrygget tomskade (Y)	

Tabellen viser naturtyper og/eller arter på udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. Tal i parentes henviser til de talkoder, som benyttes for naturtyper og arter fra habitatdirektivets bilag 1 og 2. * angiver, at der er tale om en prioriteret naturtype jf. habitatdirektivet. Ved fuglearterne er det angivet, om der er tale om ynglefugle (Y) eller trækfugle (T).

Natura 2000-området er, jf. Natura 2000-planen³ og seneste basisanalyse (2022-2027), specielt udpeget for at beskytte de store mosaikagtige forekomster af tørre og våde naturtyper, herunder især tør hede, surt overdrev, stilkege-krat og skovbevokset tørvemose. Desuden har området særlig betydning for et af landets eneste ynglepar af fiskeørn og til dels for rørdrum, der begge er på udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområdet.

Råstofindvindingen på det ansøgte areal medfører ikke anlægsarbejder indenfor Natura 2000-området. Indvindingen vil derfor ikke medføre et direkte habitattab eller anden direkte påvirkning på habitatnaturtyperne eller arterne i Natura 2000-området.

Natura 2000-områdets våde naturtyper, herunder især lobeliesø, kan være meget følsomme over for ændringer i vandstanden. På en del af det tilladte areal – matr.nr. 5g og 8b Borbjerg By, Borbjerg og 35d Den østlige Del, Borbjerg – vil der blive indvundet råstoffer under grundvandsspejlet. Råstofindvinding under grundvandsspejlet skaber en midlertidig grundvandssænkning i nærområdet og efterlader en grundvandsfødte sø på arealet. Indvindingsområdet ligger ikke i nærheden af vandløb eller søer, som har direkte hydraulisk sammenhæng med Natura 2000-området. Nærmeste å er Skave Å, som ligger 1,2 km øst for indvindingsområdet. Grundvandssænkningen er så lokal, at den ikke vil påvirke Skave Å. Miljøpåvirkningen fra den ansøgte indvinding under grundvandsspejlet er nærmere beskrevet i miljøkonsekvensrapportens afsnit 7.6.3.

Ovenstående bekræftes af praktisk erfaring fra aktive råstofgrave. Region Midtjylland har sammen med Region Hovedstaden overvåget en gravesø i Store Rosenbusk Grusgrav samt nærliggende søer og borer i Allerød Kommune, hvor der indvindes sand og grus under grundvandsspejlet ved oppumpning⁴. Her blev det undersøgt om indvinding af råstoffer påvirker grundvandsspejlet. Konklusionen var, at oppumpning af sediment kun påvirker grundvandsmagasinet minimalt (med få cm's sænkning) og kun helt lokalt, dvs. inden for en afstand af maksimalt ca. 200 m. Påvirkningerne optræder inden for en meget kortvarig periode og er mindre end magasinets naturlige variation.

Region Midtjylland vurderer samlet, at det ansøgte råstofindvindingsprojekt ikke vil påvirke Natura 2000-områdets bevaringsmålsætninger eller udpegningsgrundlag væsentligt, hverken

³ Natura 2000-plan 2022-2027 - Hjelm Hede, Flyndersø og Stubbergård Sø. Miljøstyrelsen, november 2021. [Se link.](#)

⁴ Monitorering af vandstand ved Store Rosenbusk Grusgrav - Evalueringsrapport. Region Hovedstaden, 5. marts 2015. [Se link.](#)

direkte eller indirekte. Region Midtjylland finder derfor, at der ikke skal foretages en nærmere konsekvensvurdering af påvirkninger på Natura 2000-området, jf. habitatbekendtgørelsens § 6 stk. 2.

C. Bilag IV-artsvurdering

I forbindelse med miljøvurderingen af det ansøgte råstofindvindingsprojekt har Region Midtjylland vurderet, at miljøkonsekvensrapporten skal indeholde en undersøgelse af forekomst af og levesteder for bilag IV-arter og en vurdering af projektets påvirkning af bilag IV-arter. Miljøkonsekvensrapporten af 2. marts 2023 indeholder en biologisk kortlægningsrapport udarbejdet af Profus (rapportens bilag 8). Kortlægningsrapporten er vedlagt som bilag B.2 til råstoffilladelsen.

Profus har kortlagt forekomsten af følgende arter, da de potentielt kan forekomme i nærheden af det ansøgte areal:

- markfirben
- stor vandsalamander, løgfrø, spidssnudet frø, strandtudse
- damflagermus, vandflagermus, sydflagermus, troldflagermus, dværgflagermus.

Metode for kortlægning af de enkelte arter følger DCE's tekniske anvisninger for de specifikke arter og artsgrupper⁵ samt forvaltningsplan for flagermus⁶.

Markfirben

Kortlægningen af markfirben blev foretaget på 4 lokaliteter, 2 heder og 2 overdrev. Der blev ikke fundet markfirben på de fire lokaliteter. Alle observerede krybdyr blev registreret, hvilket i alle tilfælde var individer af almindeligt firben.

Padder

Profus kortlagde padder i og ved 46 lokaliteter, 33 søer og 13 moser. Ved kortlægningerne konstaterede Profus forekomst af bilag IV-padder i 3 af de 46 lokaliteter, hvor der i alle tilfælde var tale om forekomster af stor vandsalamander. I de tre tilfælde var der tale om rastende voksne individer af stor vandsalamander. Der blev således ikke konstateret yngleforekomster af bilag IV-padder i nogen af de 46 lokaliteter.

⁵ [AU Ecoscience - Fagdatacenter for Biodiversitets tekniske anvisninger](#)

⁶ Naturstyrelsen, Miljøministeriet 2013. Forvaltningsplan for flagermus. Beskyttelse og forvaltning af de 17 danske flagermus-arter og deres levesteder.

Den ene lokalitet (sø og mose), hvor stor vandsalamander blev observeret, er placeret ca. 90-100 meter vest for projektarealet. Søen, der blev etableret af tidligere råstofindvinding, havde meget uklart vand og var uden undervandsvegetation. Der forekom ikke larver af stor vandsalamander om sommeren. Det vurderes derfor, at søen i et vist omfang fungerer som rasteområde for stor vandsalamander, men ikke som yngleområde.

Råstofindvinderen har planlagt at etablere et paddehegn langs matrikelskellet mellem matr.nr. 8b Borbjerg By, Borbjerg og 22a Den mellemste Del, Borbjerg for at sikre, at individer af stor vandsalamander ikke kan bevæge sig ind på projektarealet, imens der foregår råstofindvinding. Paddehegnet vil blive fjernet, når råstofindvindingen er afsluttet.

Flagermus

Profus registrerede fire arter af flagermus ved kortlægningen med fastmonterede detektorer, som foregik på to lokaliteter. Ved lokalitet 1 blev der registreret tre arter: syd-, vand- og troldflagermus. Ved lokalitet 2 blev de samme 3 arter samt dværgflagermus registreret. Det samlede billede af kortlægningerne tyder på, at området har meget ringe værdi som fourageringsområde for flagermus og, at der sandsynligvis ikke forekommer væsentlige yngle- eller rastebestande i nærheden af projektarealerne eller i oplandet til disse.

Selve projektarealerne rummer ikke træer eller bygninger, der kan anvendes af flagermus som yngle- eller rasteområder, idet de alle, under de eksisterende forhold, er dyrkede marker eller arealer, der anvendes til råstofindvinding, og hvor overfladejorden er afgravet. Projektarealerne var generelt omkransede af læhegn. De tilstødende arealer omfatter desuden haver omkring huse og gårde samt enkelte skovbryn. Langt de fleste træer i læhegnene var sunde og relativt unge og rummede intet potentiale for forekomst af hulheder, der kan anvendes som yngle- eller rastelokaliteter for flagermus. Det overordnede billede ved besigtigelserne var, at læhegnene ikke rummede træer med hulheder, der kunne udgøre potentielle yngle- eller rastelokaliteter for flagermus. En enkelt død stamme med løs bark blev vurderet, at rumme et meget lille potentiale for forekomst af flagermus. Det kan desuden ikke udelukkes, at der ved besigtigelsen kan være enkelte potentielt egnede hulheder, der er blevet overset.

Øvrig kortlægning

Profus besigtigede også projektarealerne (det ansøgte areal og den eksisterende råstofgrav). Det vurderes, at projektarealerne overordnet ikke udgør potentielt værdifulde levesteder for bilag IV-arter.

Ved besigtigelserne observerede Profus et enkelt individ af stor hornugle, der blev skræmt op ved læhegnet/skovbrynet ved den vestlige afgrænsning af den eksisterende råstofgrav. Stor hornugle er en fåtallig ynglefugl i Danmark med en bestand, der i 2013 blev opgjort til 70 par (ifølge DOFbasen⁷). Stor hornugle er ofte tilknyttet grusgrave, hvor den typisk raster og yngler oven for stejle skrænter.

Det vurderes, at stor hornugle sandsynligvis er blevet tiltrukket til området efter etablering af den eksisterende grusgrav, og at etablering af nye graveområder i de ansøgte arealer vil bidrage positivt til, at arten kan fortsætte med at anvende området som levested i projektets driftsfase.

Regionens samlede vurdering

For markfirben vurderer regionen, at det ansøgte råstofindvindingsprojekt ikke vil beskadige eller ødelægge nogen yngle- eller rasteområder på baggrund af, at der ikke blev registreret markfirben ved kortlægningen af Profus. Efter endt råstofindvinding kan der potentielt blive skabt et egnet habitat for markfirben, da den nordlige del af indvindingsområdet efterbehandles til natur, delvis uden udlæg af muld, som efterlader sandet jord.

For stor vandsalamander vurderer regionen, at råstofindvindingsprojektet ikke vil påvirke det kortlagte rasteområde vest for indvindingsarealet. Dette vurderes på baggrund af afstanden til søen samt det, at indvinding under grundvandspejlet vurderes til kun at påvirke grundvandsstanden minimalt og meget lokalt (se afsnit B). Etablering af paddehegn langs indvindingsområdets vestlige afgrænsning vil sikre, at stor vandsalamander ikke indvandrer til den aktive råstofgrav og mindsker således risikoen for individdrab. Efter endt råstofindvinding vil en del af indvindingsområdet blive efterbehandlet til natur med større/mindre søer og delvis uden udlæg af muld. Det efterbehandlede areal kan potentielt udgøre et egnet yngle- eller rasteområder for stor vandsalamander.

For arter af flagermus vurderer regionen, at det ansøgte råstofindvindingsprojekt ikke vil beskadige eller ødelægge nogen yngle- eller rasteområder, da læhegnene omkring indvindingsområdet ikke udgør egnede yngle- eller rasteområder for flagermus. I forbindelse med efterbehandlingen bliver der etableret enkelte læhegn og skovområder i indvindingsområdet.

Region Midtjylland vurderer på baggrund af ovenstående oplysninger, at projektet ikke kan beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder for dyrearter optaget på habitatdirektivets bilag IV eller ødelægge plantearter optaget på habitatdirektivets bilag IV.

⁷ DOFbasen - af Dansk Ornitologisk Forening: <https://dofbasen.dk/>